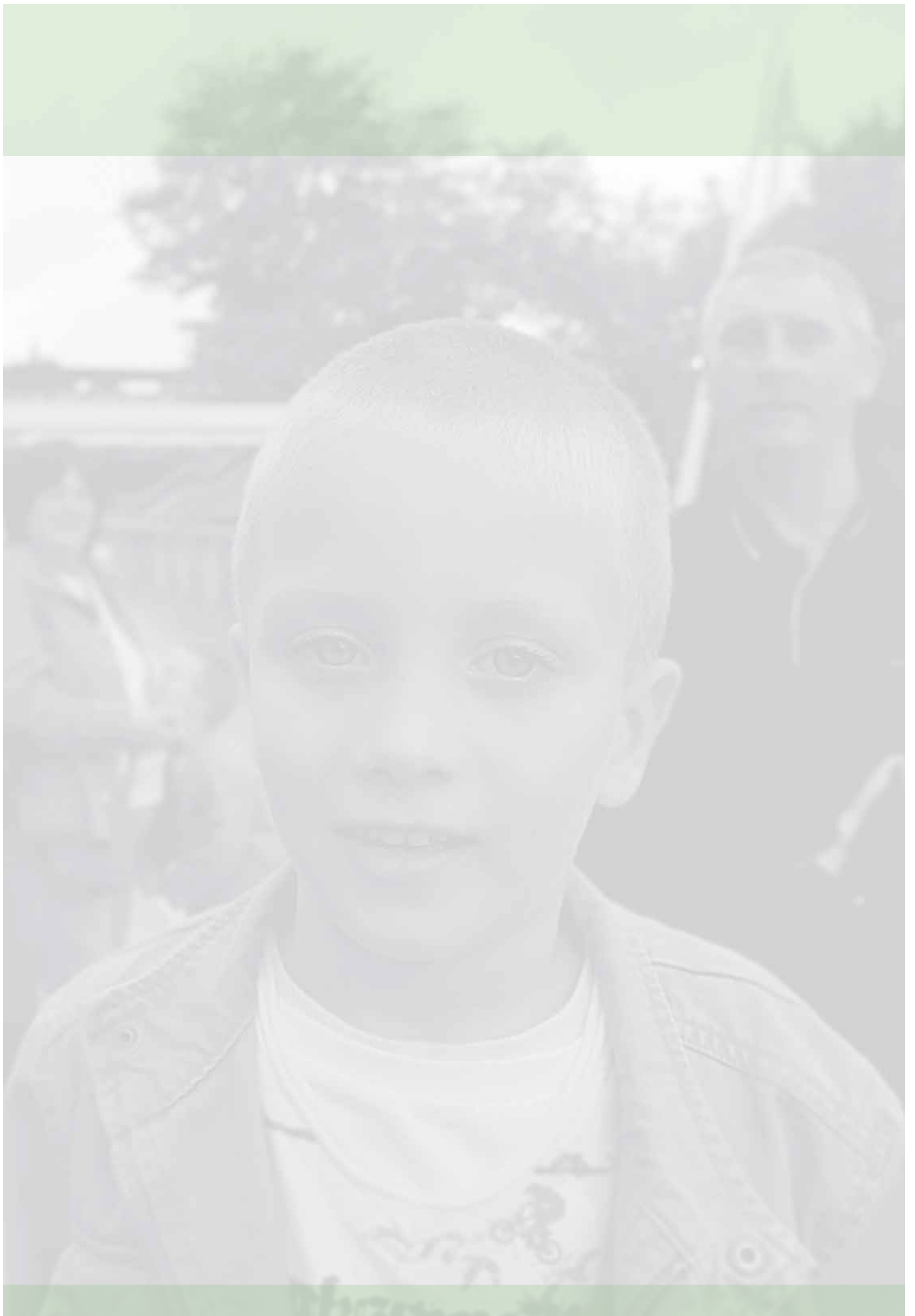

EU-projektet Anhörigvårdare

Glömda familjer - litteraturgenomgång

LITTERATURGENOMGÅNG

Francisco Guillén-Grima, MD, MPH, MSc, MBA, PhD

Dolores López, BA, MA, PhD

Carolina Montoro, BA, MA, PhD

Jorge M Núñez-Córdoba, MD, MPH, PhD

INTRODUKTION

Om projektet

Projektet DELA BRA ERFARENHETER FÖR ATT STÖDJA SLÄKTINGFAMILJEHEM ATT FÖREBYGGA PROBLEM HOS UNGDOMAR RELATERADE TILL SUBSTANSMISSBRUK har som syfte att förbättra förebyggande arbete riktade till barn och ungdomar som är släktingplacerade, för att förhindra att dessa utsatta barn och ungdomar skadas till följd av alkohol- och droganvändning.

Sju länder deltar i projektet – Belgien, Italien, Litauen, Rumänien, Spanien, Sverige och Storbritannien och är samordnat av Mentor UK, som är ledande inom drog- och alkoholförebyggande arbete för barn och ungdomar i Storbritannien.

Målet med projektet är att identifiera behovet hos utsatta barn som är släktingplacerade, och att identifiera insatser vilka ska kunna skydda dessa barn och ungdomar från drog- och alkoholrelaterade skador.

Projektet kommer att öka vår kunskap om behoven hos en mycket utsatt grupp som ofta inte får insatser från samhället, och som vi vet väldigt lite om. Projektet har också som avsikt att förbättra tillgången till samhällsstöd för denna grupp, och att visa på riktade insatser för att tillgodose deras behov för att främja hälsan och minska risken för substansmissbruk.

Projektet kommer även att förbättra den professionella praktiken genom att sprida den ökade kunskapen om förebyggande åtgärder för barn och ungdomar som är släktingplacerade, i form av utbildning och resurser för att stödja de som arbetar professionellt med anhöriga vårdnadshavare och deras familjer.

För att projektet ska kunna uppnå denna målsättning har vi sammanställt denna övergripande litteratursammanställning.

Projektet har erhållit finansiering från Europeiska Unionen inom ramarna för The Public Health Program (Folkhälsoprogrammet).

Projektet bygger på Mentor UK's Grandparent's Project, vilket hade som mål att informera om utveckling av policy och planering av samhällsinsatser i England, så att familjer där mor- och farföräldrar är vårdnadshavare för sina barnbarn på heltid kan få ett bättre stöd. Detta tidigare projekt innehöll utveckling av ett litteraturreferat, Grandparents in Custodial Care of their Grandchildren, vilket finns tillgängligt att ladda ner från Mentor UK's hemsida – www.mentorfoundation.org/uk.

Sökmetoder

Vi sökte på databaserna MEDLINE, Web of Science, Current Contents Connect, och PsycINFO efter material publicerade de senaste 10 åren. Vi startade i september 2008, och använde en sökstrategi som innehöll både trunkerade sökord och MeSH-termer. MeSH-rubriker och underrubriker inkluderade "familj", "familjehemsvård", "släkt", "föräldraskap", "utbildning", "barn", "ungdom", "ungdom", "ung", "drog", "alkohol", "risk", och "förebyggande" och alla deras böjningar.

Sökstrategin var begränsad till det engelska språket och vi fokuserade på länderna i västra Europa, Sydafrika, Nord-, Syd-, och Centralamerika, Australien och Nya Zeeland.

Vi tog även del av referenserna i de artiklar och litteratursammanställningar som vi hittade för att fullborda databanken. När flera artiklar av samma studie fanns använde vi den senaste utgåvan och kompletterade den, om nödvändigt, med data från den mest omfattande eller uppdaterade utgåvan. Vi bedömde studiernas relevans genom att använda ett hierarkiskt betraktelsesätt baserat på titel, sammanfattning och hela manuskript.

Vi fann att väldigt få studier skiljer på barn fostrade av mor- och farföräldrar och barn fostrade av andra släktingar.

Definition av Släktingplacering

Det finns två sorters släktingplaceringar:

- Familjemedlemmar, andra än föräldrarna, som fostrar barn på heltid (detta inbegriper inte familjemedlemmar som förser barnen med barnomsorg)
- Familjemedlemmar, andra än föräldrarna, som är vårdnadshavare under längre perioder, till exempel mor- och farföräldrar till barnbarn som anses vara i risksituation eftersom föräldrarna har drogproblem.

Struktur

Denna artikel är uppdelad i fem delar. Den första delen innehåller en överblick av frågeställningarna kring släktingplacering och vad litteraturen kan berätta för oss om släktingplacering i olika länder. Andra delen tar itu med behoven hos anhöriga som är vårdnadshavare, och den tredje med barnens behov. Den fjärde delen undersöker rön som skulle kunna hjälpa anhöriga vårdnadshavare att fostra hälsosamma barn. Slutligen sammanfattar vi de viktigaste rönen från referatet och ger rekommendationer på åtgärder.

I. ALLMÄN BAKGRUND

Den utvidgade familjen (mor- och farföräldrar, mosttrar och fastrar, äldre syskon etc.) har länge spelat en roll i att ta hand om barn vars föräldrar har varit oförmögna att göra så; något som ofta kallas släktingplacering.

Även om andra arrangemang vad gäller släktingplacering är möjliga, är den mesta litteraturen fokuserad på mor- och farföräldrar, eftersom en stor majoritet är mor- och farföräldrar.

Mor- och farföräldrar kan spela många viktiga roller i ett barns liv. De kan vara kärleksfulla kamrater, vårdare, mentorer, historiker och källor till varierande former av stöd. I vissa fall kan de även ersätta föräldrarna.

En ofta förbisedd konsekvens av problem som drogmissbruk, tonårsgraviditet, HIV/Aids och våld är att de leder till att allt fler mor- och farföräldrar fostrar sina barnbarn.

Utbredningen av Släktingplacering

USA

Även om data är ofullständig, mest fokuserat på mor- och farföräldrar, och ibland motsägelsefullt, så har släktingplaceringar varit ett ökande viktigt fenomen i USA under de senaste tjugo till trettio åren.

1997 var ungefär 200 000 barn i samhällsstödd släktingplacering; långt under 1 procent av alla USA:s barn, men 29 procent av alla familjehemsplacerade barn. Befintliga fakta tyder på att samhällsstödda släktingplaceringar ökade kraftigt under senare delen av 1980-talet och under 1990-talet.

1998 bodde ungefär 2,13 miljoner barn i USA, eller precis under 3 procent, i något arrangemang av släktingplacering. Enligt March 1998 Current Population Survey bodde ungefär 1,4 miljoner barn, eller 2 % av alla barn under 18 år, hos sina mor- eller farföräldrar, vilka hade heltidsvårdsnaden om barnbarnen och där föräldrarna inte var närvarande. (Lugaila, 1998; U.S. Census Bureau, 1998).

Enligt The American Census 2000 Supplementary Survey har antalet barn som fostras av mor- eller farföräldrar i USA ökat med 78 % under det senaste decenniet. Mellan 2,3 och 2,4 miljoner mor- och farföräldrar har huvudansvaret för vårdnad och fostran av 4,5 miljoner barnbarn (Hayslip, 2003).

Senare data visar att mer än 6 miljoner barn i USA är fostrade i hushåll där mor- och farföräldrar eller andra släktingar är ansvariga.

- 2,5 miljoner barn bor i hem där mor- eller farföräldrar är ansvariga och utan att någon förälder finns närvarande.
- 2,4 miljoner mor- och farföräldrar rapporterar att de är ansvariga för barnbarn som bor hemma hos dem: 29 % av dessa är afroamerikaner; 17 % är latinamerikaner; 2 % är indianer eller urbefolkning härstammande från Alaska; 3 % är asiater; 47 % är vita.
- 71 % av dessa mor- och farföräldrar är under 60 år.
- 19 % av dessa mor- och farföräldrar lever i fattigdom.

Australien

De flesta länder i västvärlden upplever liknande trender. Enligt The Australian Bureau of Statistics (2004), är ca 1 % av alla australienska familjer med barn under 18 år familjer där mor- eller farföräldrar är vårdnadshavare.

Storbritannien

I Storbritannien vet inte myndigheterna det totala antalet barn som fostras av en anhörig eller av vänner; informationen från The British Social Attitudes Survey för 2001 och 1988 uppskattar emellertid att det är runt 100 000 barn under 13 år som bor tillsammans med en mor- eller farförälder. (Richards 2003)

Allmänna slutsatser

Mor- och farföräldrar i länder i västvärlden möter liknande ekonomiska, juridiska och personliga problem. Trots skillnader i ländernas sociala trygghetssystem, utbildning och hälsovårdssystem är likheterna mellan mor- och farföräldrarnas upplevelser slående.

Mor- och farföräldrar är ofta inte berättigade till vare sig ekonomiskt stöd eller samhällstjänster som finns tillgängliga för andra som formellt är vårdnadshavare för barn som inte är det egna; deras juridiska rättigheter är ofta även oklara och svåra att driva igenom. Litteraturen tyder på att i USA och Storbritannien, till exempel, är ekonomiska fördelar och annat stöd varierande, och bestäms vanligtvis av om barnbarnen är i det formella familjehemsvårdssystemet eller ej. Mor- och farföräldrar i dessa länder rapporterar att det bästa stödet de får är från andra mor- och farföräldrar i stödgrupper och från den professionella personal som hjälper och stödjer dem. Frågeställningarna som har blivit behandlade i forskning i andra länder har varit vilken inverkan släktingplaceringar har på hälsan och välbefinnandet hos både mor- och farföräldrar och barnbarn, samt typen av stödgrupper och hjälpverksamheter som är mest fördelaktiga för dem (Richards 2003; Hayslip 2003).

Minoritetsgrupper

Även om mer än 1 av 10 (10,9%) av amerikanska mor- och farföräldrar rapporterar att de vid något tillfälle under åtminstone 6 månader, och vanligtvis i 3 år eller mer, fostrar ett barnbarn, är förekomsten av mor- och farföräldrar som tar hand om barnbarn särskilt hög i stadernas centrala delar, där hälsovårdspersonal och socialarbetare har uppskattat att mellan 30 % och 50 % av barnen tas om hand av mor- och farföräldrar. (Minkler 1999)

Över 500 000 afroamerikaner i åldern 45+ uppskattades år 2000 fostra barnbarn. De var i oproportionerligt hög grad kvinnor, yngre, och mindre utbildade än andra afroamerikanska mor- och farföräldrar, och levde med större sannolikhet i fattigdom och fick samhälleligt stöd. Mor- och farmödrar som var vårdnadshavare hade signifikant högre andel av funktionshinder och fattigdom jämfört med både farföräldrar som var vårdnadshavare och andra afroamerikanska kvinnor i åldern 45+. (Minkler 2005)

Problem

Medan de flesta mor- och farföräldrar verkar välkomna möjligheten att binda sig till ofta och regelbundet förekommande, långa perioder med sina barnbarn, föredrar andra att kraftigt begränsa tiden de tillbringar med dem. (Ochiltree, 2006). Relationen mellan mor- eller farföräldrar och barnbarn förändras och är inte alltid positiv för en eller båda parterna. Relationerna verkar förändras i samband med att barnbarnen blir mer mogna och mor- och farföräldrarna åldras.

Kvalitativa och kvantitativa studier har visat på att mor- och farföräldrar som är vårdnadshavare för sina barnbarn är utsatta för en massa problem, bl.a. depression, social isolering och fattigdom.

Hälsoproblem

En studie visar att kvinnor som är vårdnadshavare för friska barn 21 timmar per vecka eller mer, och kvinnor som är vårdnadshavare för friska barnbarn 9 timmar per vecka eller mer (jämfört med kvinnor som inte är vårdnadshavare alls) hade förhöjd risk av kronisk hjärtsjukdom (Lee, 2003). En studie utförd i USA (Minkler, 1993a) påvisade att mor- och farföräldrar med större sannolikhet rapporterade betydande hälsoproblem. Dessutom var mor- och farföräldrar i rollen som vårdnadshavare mindre nöjda med sin egen hälsa.

Anhöriga vårdnadshavare verkar ta mindre ansvar för sin egen hälsa under övergången till ansvar/att de blir vårdnadshavare. (Baker 2008) Mor- och farmödrar som nyligen har börjat fostra ett barnbarn rapporterar mer sällan att de har tagit influensavaccinationer eller gjort kolesterolscreening än vad mor- och farmödrar som inte fostrar barnbarn gör.

Drogrelaterade problem

Ytterligare utmaningar för anhöriga vårdnadshavare kan vara att handskas med fientliga och missbrukande individer som stjälar pengar eller egendom för att kunna få tag på droger (Chychula 1990). Familjer till missbrukare får ofta bevittna hur deras älskade försämras, och vidkänna smärtsamma förluster. Så även om upplevelsen av släktingplacering kan ha positiva aspekter finns även möjligheten att det ger upphov till stress och oro i vårdnadshavarens liv. När föräldraskapet av ett barnbarn

går hand i hand med föräldraskap av en missbrukare ökar sannolikheten för stress och oro (Turpin, 1993).

Förekomsten av Drogmisbruk hos Föräldrar

Australien upplever en allt snabbare ökning av antalet mor- och farföräldrar som fostrar sina barnbarn. Ökningen är främst ett resultat av olaglig droganvändning av föräldrarna till barnbarnen, främst modern. Barn till föräldrar som har problem med substansmissbruk utgör den största gruppen av barn som behöver samhällelig hjälp. (Barth, citerad i Patton, 2003)

Ökningen i drogmisbruk hos föräldrar har på senare tid resulterat i en snabb ökning av antalet barn som fostras av sina mor- eller farföräldrar. En granskning av formell släktingplacering i Victoria av The Department of Human Services år 2000 kom fram till att åtminstone 52 procent av misshandlande föräldrar var substansmissbrukare. Även i en studie av mor- och farföräldrar som fostrade barnbarn i USA år 2001, kom Kelley fram till att 72 procent fostrade dem på grund av substansmissbruk hos mamman. [Patton, 2003]

Mor- och farföräldrar kan behöva ta hand om barn som har blivit utsatta för droger före födseln och för dysfunktionellt föräldraskap, försummelse eller misshandel. Dessa barn kan ha känslö-, beteende- och psykologiska problem, och speciella behov som kräver särskilda utmaningar från föräldraskapet. (Besharov, 1989; Koppleman, 1989; O'Reilly, 1993)

Drogmisbruk hos föräldrar

The Mirabel Foundation of Australia publicerade två litteratursammanställningar, *Parental Drug Use – The Bigger Picture A Review Of The Literature and The Effects of Parental Drug Use – Children in Kinship Care A Review of the Literature* [Patton. 2003]. Sammanställningarna inkluderade bl.a. en kommentar utifrån forskning i Australien och i andra länder, där en slutsats var att enligt en studie på mor- och farföräldrar som fostrar barnbarn (Kelley et al [USA in 2001]), fostrades 72 procent av barnbarnen på grund av substansmissbruk hos mamman. [Patton, 2003].

Andra slutsatser var:

- Spädbarn med fetala alkohol- och drogeffekter löper stor risk för kortvarig och långvarig skada av sin fysiska, sociala och känslomässiga hälsa och välbefinnande.
- Det är större sannolikhet att kvinnor med alkohol- och drogproblem straffar sina barn. Uppfostring som innehåller straff kan märkbart påverka barnets självbild och egenvärde.
- Droganvändning kan leda till ett beteende hos föräldrarna som ökar barnens risk att bli misshandlade. Många barn i dessa uppväxtmiljöer löper en ökad risk för att utsättas för våld både inom familjen och från omgivningen.
- Barn kan bli utsatta för fientliga miljöer där de sysslar med langning, prostitution och kriminella aktiviteter för att stödja föräldrarnas vanor.
- Litteraturen antyder att barn till drogmisbrukare med stor sannolikhet har dålig fysisk, kognitiv och psykologisk utveckling. De finns även en större sannolikhet att de uppmärksammas av samhällets skyddssystem, enligt Patton emellertid 'varierar strategierna beroende på om ett barn- eller vuxencentrerat synsätt gäller.'

En kvalitativ studie utförd på afroamerikanska mor- och farmödrar som ansvarar för sina barnbarn på grund av att föräldrarna är drogmisbrukare (Haglund, 2000) fann att mor- och farmödrar skulle uppskatta remisser till psykiatrisk hjälp eller lokala stödgrupper. Likväl finns det vissa som är återhållsamma med att rapportera detta och be om hjälp på grund av det stigma som förknippas med att erkänna sitt barns drogmisbruk.

REFERENSER

- Australian Bureau of Statistics. (2004). Family characteristics Australia (Cat. no. 4442.0). Canberra: Australian Bureau of Statistics.
- Baker LA; Silverstein M. Preventive Health Behaviors Among Grandmothers Raising Grandchildren, *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences* 63:S304-S311 (2008)
- Besharov, D. (1989). The children of crack. *Public Welfare*, 47, 6-11.
- Chalfie D. *Going It Alone: A Closer Look at Grandparents Parenting Grandchildren*. Washington, DC: American Association of Retired Persons; 1994
- Chychula, N., & Okore, C. (1990). The cocaine epidemic: A comprehensive review of use abuse and dependence. *Nurse Practitioner*, 15(7), 31-39.
- COTA National Seniors (2003.) Grandparents raising grandchildren. Australia, Minister for Children & Youth Affairs,
- Hayslip, Bert Jr & Patrick, Julie Hicks (Eds.) (2003) *Working With Custodial Grandparents* Springer Publishing Company New York
- Haglund K. (, 2000) Parenting a Second Time Around: An Ethnography of African American Grandmothers Parenting Grandchildren Due to Parental Cocaine Abuse *Journal of Family Nursing*, 6(2), 120-135
- Kelley, Susan J., Deborah Whitley, Theresa A. Sipe, and Beatrice Crofts Yorker. (2000) "Psychological Distress in Grandmother Kinship Care Providers: The Role of Resources, Social Support, and Physical Health", *Child Abuse and Neglect*, Vol. 24(3), 311-321.
- Lee, S, Colditz G, Berkman L, Kawachi I.(2003) Caregiving to Children and Grandchildren and Risk of Coronary Heart Disease in Women. *American Journal of Public Health*, 93, 1939-1944.
- Lugaila, T. A. (1998). Marital status and living arrangements: March 1998 update (Report No. P20-514). Washington, DC: U.S. Bureau of the Census
- Minkler M, Fuller-Thomson E. (1999) The Health of Grandparents Raising Grandchildren: Results of a National Study. *American Journal of Public Health* 89; 1389-1394
- Minkler M, Fuller-Thomson E African American Grandparents Raising Grandchildren: A National Study Using the Census 2000 American Community Survey *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences* 60:S82-S92 (2005)
- Musil CM Ahm M. (2002) Health of Grandmothers: A Comparison by Caregiver Status. *J Aging Health*; 14; 96
- Ochiltree, G. (2006). *Grandparents, grandchildren and the generation in between*. Melbourne: ACER.
- O'Reilly, E, Morrison, M. (1993). Grandparent-headed families: New therapeutic challenges. *Child Psychiatry and Human Development*, 23(3), 147-159.
- Patton, Nicole (2003) *Parental Drug Use – The Bigger Picture A Review of the Literature*, The Mirabel Foundation
- Patton, Nicole (2003) *The Effects of Parental Drug Use – Children in Kinship Care A Review of the Literature* The Mirabel Foundation
- Taylor-Richardson KD., Heflinger CA. Brown TN (2006). Experience of Strain Among Types of Caregivers Responsible for Children With Serious Emotional and Behavioral Disorders *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*; 14; 157
- Turpin, S. (1993). Moral support for grandparents who care. *American Journal of Nursing*, 93, 52-56.
- U.S. Census Bureau, the Official Statistics™. (1998). Unpublished Tables— Marital Status and Living Arrangements: March 1998 (Update). (Report No. P20-514). Washington, DC: U.S. Bureau of the Census.
- U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. Report to the Congress on kinship foster care.

II. BEHOVEN HOS ANHÖRIGA VÅRDNADSHAVARE, OCH ALKOHOL- OCH DROGPROBLEM HOS DERAS BARN

Även om det är dåligt dokumenterat verkar det som att släktingplacering har blivit den vanligaste formen av familjehemsvård för barn och ungdomar där det finns anhöriga som har möjlighet att ta ansvaret för dem. Frågor gällande de riktiga behoven hos dessa anhöriga som tar sig an vårdsnaden, och relationen mellan vårdnadshavarens krav och preventionen av alkohol- och drogproblem hos barn och ungdomar som är släktingplacerade kvarstår obesvarade. Mer information behövs för att göra professionella och politiker medvetna om dessa unga människors behov och behoven hos deras vårdnadshavare, och göra det lättare för dem att få den hjälp och stöd de behöver.

Litteraturen antyder att anhöriga familjehemsföräldrar har en tendens att vara äldre och ha en lägre inkomst, sämre hälsa, och lägre utbildning än andra familjehemsföräldrar. Konsekvensen blir att anhöriga vårdnadshavare möter fler utmaningar som familjehemsföräldrar än vad andra familjehemsföräldrar gör (Geen 2004). Landry-Meyer and Newman (2004) analyserade fostran av barnbarn, rollförändringen från mor- eller farförälder till anhörig vårdnadshavare. Deltagare var övervägande kvinnor, låginkomsttagare, gifta, med en genomsnittsålder på 53 år.

Behoven hos ett ökande antal mor- och farföräldrar och andra släktingar som är vårdnadshavare för barn är ofta förbisedd. Det är nödvändigt att stödja denna grupp eftersom mor- och farföräldrar och andra släktingar är en ovärderlig tillgång för socialtjänsten. Likväl är dessa vårdnadshavare även en del av befolkningen med större problem och behov än normalbefolkningen, och de behöver kreativa och stödjande interventioner för att öka sina möjligheter att ge kvalitativ vårdnad och minska riskerna för barnen (Smith CJ and Monahan DJ, 2006).

Det finns en brist på studier rörande relationen mellan behoven hos anhöriga vårdnadshavare och risken för drog- och alkoholproblem hos barnen de ansvarar för. Dessutom har litteraturen om släktingplacering

metodologiska begränsningar och betydande luckor som begränsar vår kunskap (Cuddeback, Gary S, 2004).

Det verkar rimligt att en större kunskap om vårdnadshavarens behov skulle tillåta en förbättring av redan existerande service för att stödja dem, och en möjlighet att utveckla nya strategier för att hjälpa vårdnadshavare att stanna kvar i sina viktiga roller (Murphy NA, Christian B, Caplin DA and Young PC, 2007) på ett sådant sätt att det skulle kunna ha en fördelaktig effekt på riskerna för barnen, innefattande en preventiv effekt på utvecklingen av drog- och alkoholproblem.

Behoven hos Anhöriga Vårdnadshavare

Det finns studier som har utvärderat behovet av anhöriga vårdnadshavare.

Allmänna behov

Det finns bevis på att anhörigfamiljer har färre resurser och får mindre utbildning, samhällsinsatser och stöd än andra familjehemsfamiljer. Det finns även en oro att anhöriga familjehemsföräldrar är sämre kvalificerade att fostra barnen än vad andra familjehemsföräldrar är. (Cuddeback and Gary S, 2004).

Hälsa

Forskare har funnit att det är förknippat med ökad psykologisk stress att ta på sig ansvaret som vårdnadshavare på heltid. En studie undersökte om socialt stöd, familjeresurser, och fysisk hälsa skulle påverka psykologisk oro hos mor- och farmödrar som fostrar sina barnbarn. Slutsatserna antydde att familjeresurser, socialt stöd och fysisk hälsa påverkade psykologisk oro hos mor- och farmödrar som fostrar sina barnbarn. De mor- och farmödrar som rapporterade färre resurser, lägre socialt stöd, och sämre fysisk hälsa hade en tendens att uppleva högre nivåer av psykologisk oro. Denna studie föreslog att större uppmärksamhet borde

ges till interventioner med syftet att minska psykologisk oro och förbättra de ekonomiska resurserna och den fysiska hälsan hos mor- och farmödrar som fostrar sina barnbarn (Kelley SJ, Whitley D, Sipe TA and Yorker BC, 2000).

En studie om subjektiv upplevd belastning av att vara vårdnadshavare, upplevt socialt stöd och känslomässig oro hos ett urval anhöriga familjehemsföräldrar utfördes genom att göra en beskrivande tvärsnittsstudie. Belastningen av att vara vårdnadshavare beskrevs i termer av graden av inskränkning på vårdnadshavarens tid, sociala liv, hälsa, känslor och utveckling. Känslomässig oro beskrevs i termer av graden av depression, oro, förtroelighet, somatisering, mellanmänsklig känslighet, tvångsbeteende, paranoida föreställningar, fobiskräck och psykos som ett resultat av belastningen av att vara vårdnadshavaren (Cimmarusti, 1998).

Socialt stöd beskrevs i termer av upplevelsen av att bli omhändertagen, älskad och accepterad. Hypotesen var att belastningen av att vara vårdnadshavare skulle ha ett positivt samband med känslomässig oro. Vidare var hypotesen att socialt stöd skulle ha ett negativt samband med känslomässig oro, och att det antingen skulle ha en medlande eller dämpande effekt på hur belastningen av att vara vårdnadshavare skulle påverka känslomässig oro. Dessa vårdnadshavare rapporterade en dämpande effekt i sambandet mellan belastning av att vara vårdnadshavare och socialt stöd. Resultat visade på ett positivt samband mellan belastning och känslomässig oro. Socialt stöd visade emellertid inte något betydande samband till varken belastningen av vårdnadshavare eller den känslomässiga oron. Denna andra slutsats motsäger resultaten av tidigare forskning om belastning av vårdnadshavare gjord på olika befolkningar (Cimmarusti, 1998). Vårdnadshavare fastställde familjekonflikter, tillrättavisande av beteendet hos dessa barn som bor i deras hem, och negativ interaktion med socialtjänstsystemet inriktade på barn som källor till belastning av vårdnadshavaren. De rapporterade om en stark tillit till sin tro på Gud som en källa för att få hjälp, och litade även på att få stöd från familj, vänner, och från barnen som de ansvarar för (Cimmarusti, 1998).

Föräldrafärdigheter

Det är känt att äldre familjer som adopterar anhöriga är mindre, rapporterar lägre inkomst, och inbegriper adoptivmammor med lägre formell utbildning. Äldre vuxna kan fungera som effektiva adoptivföräldrar, men skulle dra fördel av samhällsstöd före och efter adoptionen som en hjälp med förberedelser och för att positivt kunna bemöta utmanande beteende från de adopterade barnen (Hinterlong J and Ryan S, 2008).

Större svårigheter rapporterades när mor- och farmödrar var vårdnadshavare för pojkar, och när mor- och farmödrar var vita (Smith GC and Palmieri PA, 2007).

Anhöriga vårdnadshavare har mindre tillsyn och samhällsinsatser än andra vårdnadshavare som inte är anhöriga. Anhöriga får inte alltid det stöd de behöver för att kunna fostra och skydda barnen de ansvarar för, även om deras behov av stöd kanske är större (Geen R, 2004).

REFERENSER

Cimmarusti, Rocco Anthony. (1998). Caregiver burden in kinship foster care: Impact of social support on caregiver emotional distress. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 59(4-A), 1333.

Cuddeback, Gary S. (2004). Kinship family foster care: A methodological and substantive synthesis of research. *Children and Youth Services Review*, 26(7), 623-639.

Geen R. (2004). The evolution of kinship care policy and practice. *Future Child*, 14(1), 130-49.

LANDRY-MEYER, L. and NEWMAN, L. (2004), "An exploration of the grandparent caregiver role", *Journal of Family Issues*, 25 (8): 1005-1025.

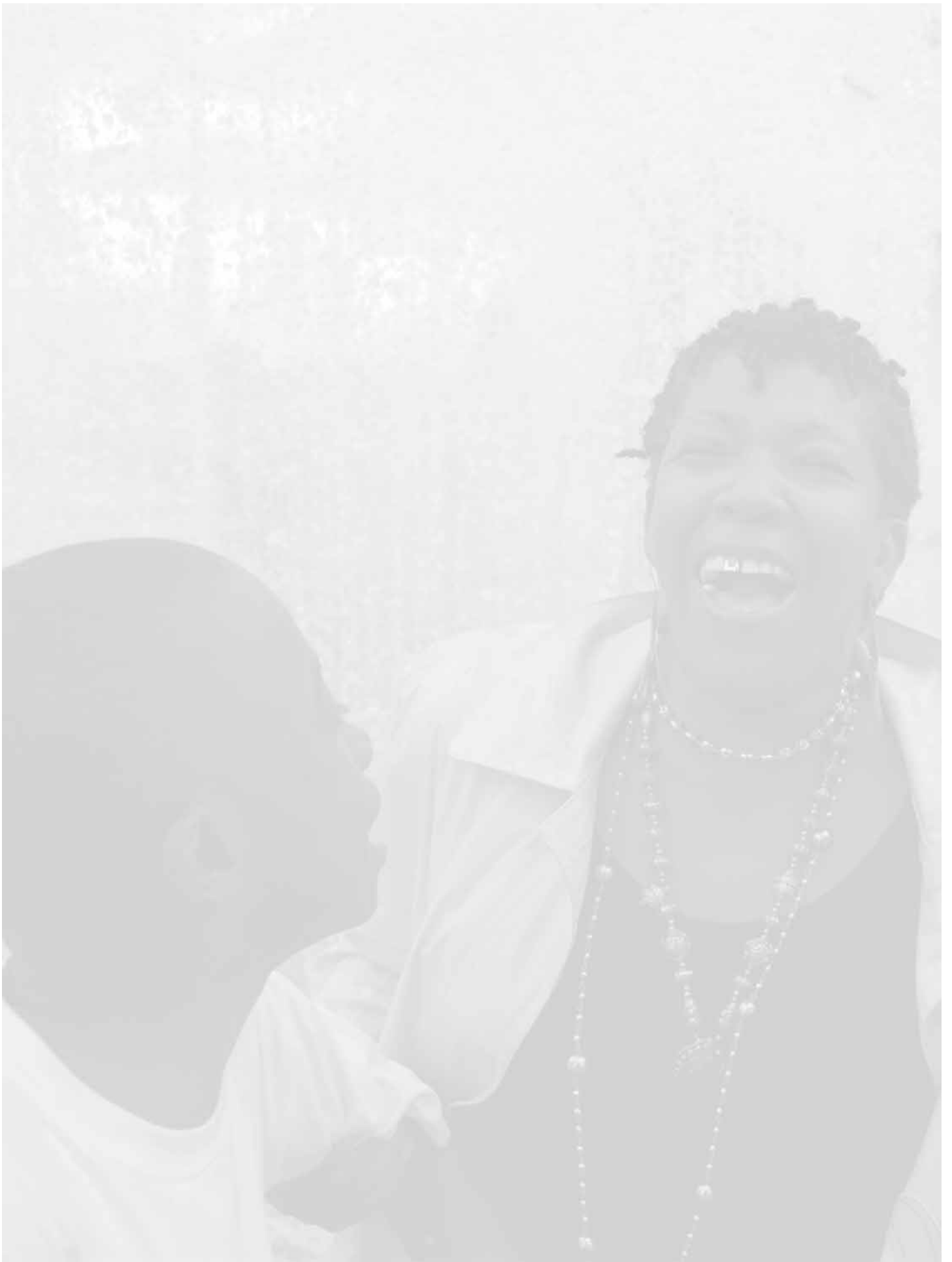
Hinterlong J, Ryan S. (2008). Creating grander families: older adults adopting younger kin and non-kin. *Gerontologist*, 48(4), 527-36.

Kelley SJ, Whitley D, Sipe TA, Yorker BC. (2000). Psychological distress in grandmother kinship care providers: the role of resources, social support, and physical health. *Child Abuse Negl*, 24(3), 311-21.

Murphy NA, Christian B, Caplin DA, Young PC. (2007). The health of caregivers for children with disabilities: caregiver perspectives. *Child Care Health Dev*, 33, 180-7.

Smith CJ, Monahan DJ. (2006). KinNet: A Demonstration Project for a National Support Network for Kinship Care Providers. *J Health Soc Policy*, 22, 215-31.

Smith GC, Palmieri PA. (2007). Risk of psychological difficulties among children raised by custodial grandparents. *Psychiatr Serv*, 58(10), 1303-10.

III. BEHOVEN HOS BARN SOM ÄR SLÄKTINGPLACERADE

Forskning om behoven hos barn som är släktingplacerade, och om placeringen påverkar dem, är ofullständig och inkonsekvent. Vissa studier visar på positiva resultat för barnen från dessa arrangemang medan andra visar antingen ingen påverkan alls, eller potentiellt fortsatt skada.

Socialtjänstsystem inriktade på barn är ansvariga för säkerheten och välbefinnandet hos barnen de ansvarar för. Emellertid visar barn i familjehemsvård mer problem med utbildning, beteende, känslor och fysik, än barn i allmänhet (Dubowitz, Feigelman, Harrington et al., 1992; Dubowitz, Feigelman, Zuravin et al., 1992; Dubowitz, Zuravin, Starr et al., 1993; Clausen, Landsverk, Ganger, Chadwick and Litrownik, 1998; Rubin et al., 2004). Studier baserade på nationella urval för USA beräknar att 48 % av barnen och ungdomarna som får stöd från samhället (Burns, Phillips, Wagner et al., 2004) eller att 47 % av barnen i långvarig familjehemsvård (Leslie, Hurlburt, Landsverk et al., 2004) har kliniskt markanta beteendeproblem.

Barn under 18 år som bor med anhöriga visade sig fara mer illa på de flesta mätningar vad gällde beteende, känslomässigt, och fysiskt välbefinnande än vad barn som bor med icke-missbrukande biologiska föräldrar gjorde. (Billing, Ehrle and Kortenkamp, 2002). Sun (2003) fann att hushåll med icke-biologiska föräldrar erbjöd en mindre gynnsam familjemiljö för barn att bo i än hushåll med två biologiska föräldrar, en ensamstående mamma, en styvmamma, eller en styvpappa. Andra författare har observerat att barnbarn i förmyndarskap med sannolikhet har förhöjda psykiska hälsosymtom där behov finns av professionell hjälp. (Ghuman, Weist and Shafer, 1999).

Emellertid har barn som bor på institution mer psykiska hälsoproblem än de som bor i familjeliknande familjehem, medan de som är släktingplacerade har färre problem (Tarren-Sweeney, 2008). Det är inte klart om detta beror på placeringen i sig själv, situationen som ledde till placeringen, eller brister inom socialtjänsten som inriktar sig på barn (Winokur, Holtan and Valentine, 2007).

Antalet barn i utom-hemmet-placeringar har ökat under de senaste årtiondena. Socialtjänstbyråer som riktar sig till barn har dragit slutsatsen att barn skulle må bättre av stabilare placeringar, lämpligen kunna bo kvar i samma bostadsområde och tillsammans med syskon, samt ha stadigvarande kontakt med sina biologiska föräldrar, allt vilket skulle kunna bidra till en mindre splittrad övergång till utom-hemmet-placering (Berrick et al., 1994; Beeman and Boisen, 1999).

Genom den nya National Survey of Child and Adolescent Well-Being (1996-2004), har Rubin, Downes, O'Reilly et al. (2008) påvisat att användningen av släktingplaceringar har en skyddande effekt på det tidiga utfallet av beteende hos barn som blir utom-hemmet-placerade. Jämfört med barn i familjehemsvård hade barn som blir släktingplacerade en beräknad mindre risk för beteendeproblem (32% jämfört med 46% efter 36 månader av placering). Även barn som bytte till släktingplacering efter längre perioder i annan familjehemsvård, uppvisade vissa förbättringar. Med andra ord, när släktingplacering är ett realistiskt alternativ och lämpliga säkerhetskrav har blivit bemötta kan barn i släktingplacering ha en fördel jämfört med barn i annan form av familjehemsvård genom att uppnå varaktighet och förbättrat välbefinnande, även om de fortfarande kommer att ha betydelsefulla behov.

Systemet med familjehemsvård karaktäriseras av ständiga byten av placering där barnet flyttar från familjehem till familjehem, tillbaka hem, och åter tillbaka till familjehemsvård igen. Dessa återkommande flyttningar är de mest negativa konsekvenserna vilka påverkar skadligt på barnets välbefinnande. (Courtney, 1995; Frame, Berrick and Brodowski, 2000; Palmer, 1996). Sammanfattningsvis förmodas man öka stabilitet, minimera anpassningssvårigheter eller minska traumatiska upplevelser genom att placera barn hos familjemedlemmar (Ehrle and Geen, 2002; Iglehart, 1994; Ingram, 1996; Terling-Watt, 2001). Bada et al. (2008) har genom en longitudinell studie i USA bekräftat betydelsen av stabilitet i de tidiga uppväxtförhållandena, speciellt vid släktingplacering, för resultatet av barnets beteende, oavsett om de har drogmissbrukande föräldrar eller inte.

Forskningen av Solomon och Marx (1995) som tittade på 1988 National Child Health Supplement of the National Health Interview Survey från USA hittade ingen skillnad i hälso- och beteendeproblem mellan barn fostrade enbart av mor- och farföräldrar och barn som bor med två biologiska föräldrar. Faktum är att de jämför barnbarn som var placerade hos mor- och farföräldrar med barn från familjer med två biologiska föräldrar och barn från andra typer av familjer (ensamstående föräldrar och sammansatta familjer) på områdena hälsa och anpassning till skolan. Barn från hushåll med två föräldrar visade sig prestera bättre i skolan än barnbarn boende hos mor- och farföräldrar och barn fostrade i hem med ensamstående föräldrar eller i sammansatta familjer. Dessutom visade det sig mindre vanligt att barnbarn placerade hos mor- och farföräldrar upplevde skolrelaterade beteendeproblem än att barn från familjer med ensamstående föräldrar gjorde det. Generellt sett sammanfattade författarna att barnbarn i förmyndarskap verkar vara relativt hälsosamma och socialt välanpassade.

Annan forskning har emellertid lagt fram oro över säkerheten för barn i släktingplaceringar utifrån risken för återkommande utsatthet för likartade problem (Peters, 2005), till exempel misshandlande föräldrar eller föräldrar med substansmissbruk (Kroll, 2007).

Smith och Palmieris studie (2007) omarbetar Solomon och Marxs tidigare studie och introducerar en mätning av barns psykologiska anpassning. Deras slutsatser tillför nya bevis om att barnbarn som är placerade hos mor- och farföräldrar löper en större risk för psykologiska problem än övriga barn. Det är även intressant att notera att mor- och farmödrar rapporterar att pojkar uppvisar markant mer svårigheter än flickor utifrån varje aspekt (problem med uppförande, hyperaktivitet och ouppmärksamhet, kompis- och gruppsyckproblem) utom för känslomässiga symtom.

Långtidsstudier har misslyckats att påvisa signifikanta skillnader mellan barn fostrade av anhöriga och barn fostrade av andra familjehemsföräldrar (Brooks and Barth, 1998; Benedict et al., 1996; Iglehart, 1995).

Misshandlade Barn

I fall av misshandlade barn är beläggen för att placera dem hos anhöriga familjehemsföräldrar delade, med vissa som anser det vara särskilt fördelaktigt (Geen, 2004; Leos-

Urbel and Geen, 2002; Testa, 2001), medan en mycket ny sociobiologisk studie (Lawler, 2008) har visat att den biologiska relationen till anhöriga familjehemsföräldrar inte ger någon fördel för familjehemsvård hos anhöriga i fall av misshandlade barn, även om bristen på kliniska mätningar gör att ytterligare forskning är nödvändig.

Beteende

Andra författare har poängterat betydelsen av att ta hänsyn till barnens olika utvecklingsstadier. Det verkar som att yngre barn som bor med mor- och farmödrar som sina förmyndare är jämförbara med andra barn i deras socioemotionella funktionsnivå (Pittman and Boswell, 2005). I jämförelse kan unga tonåringar som bor med mor- och farmödrar som sina förmyndare uppvisa mer problematiska beteenden; inte på grund av fattigdom eller riskfaktorer karakteristiska för denna typ av placering, utan för att de ifrågasätter vilka de är och sin egen familjebakgrund och historia. Dessa slutsatser visar på ett behov av att tillhandahålla extra stöd till dessa mor- och farföräldrar som är förmyndare för sina barnbarn, samt att utveckla preventiva åtgärder riktade till dessa ungdomar och deras familjer (Pittman, 2007).

När Keller et al. (2001) studerade beteendeproblem hos barn i familjehemsvårdsvård påträffade de att icke anhöriga familjehemsföräldrar rapporterade större beteendeproblem än vad anhöriga familjehemsföräldrar gjorde. Shore, Sim, Le Prohn och Keller (2002) påträffade samma resultat, men enligt lärare var nivån av beteendeproblem liknande för barn i hem hos anhöriga som för barn i hem hos icke anhöriga. Rosenthal och Curiels arbete (2006) utvidgar studierna genom att: för det första, använda stora och nationellt representativa urval för USA; för det andra, lägga till ungdomsredogörelser som ett komplement till redogörelserna givna av lärare och vårdnadshavare; för det tredje, lägga till nya levnadsförhållanden utöver släktingplacering och familjehemsvård hos icke anhöriga. Från vårdnadshavarnas perspektiv visade barn i familjehemsvård hos icke anhöriga större beteendeproblem än barn som växte upp i sina födelsehem, var släktingplacerade, eller levde under andra uppväxtförhållanden. Från lärarnas perspektiv, emellertid, är beteendeproblem hos släktingplacerade barn större än de hos barn i annan familjehemsvård. Problemnivåer hos flickor var ansenligt lägre än för pojkar enligt lärare, lite lägre enligt vårdnadshavare, och något högre enligt

ungdomar. Mindre etniska grupper och lärare förutspådde ökande beteendeproblem. Vårdnadshavare med lägre utbildningsnivå förutspådde ökande beteendeproblem i skolan jämfört med i hemmet.

Skolan/Prestationer inom utbildningen

Trots den betydande mängden av forskning gjord på barn i utom-hemmet-placeringar på områden psykisk hälsa, beteende samt hur familjen fungerar, finns det en brist på forskning som studerar utbildningsnivån hos barn. Prestationerna inom skolan, särskilt de intellektuella prestationerna, är emellertid ett viktigt område att fokusera på av många anledningar. För det första, barn som lyckas bra med att behärska grundläggande färdigheter, som att läsa, skriva och räkna, visar många positiva resultat när det gäller deras akademiska prestationer som vuxna. Utan att kunna behärska de grundläggande färdigheterna kommer barn att fortsätta befinna sig i en sämre ekonomisk situation. För det andra, beteende förknippat med låga prestationer i skolan, som skolk, att inte följa instruktioner, samt misslyckande med att slutföra skolarbete har en inverkan på elevens förmåga att se skolan som viktig för framtida framgång, vilket följaktligen kan påverka om de slutför skolgången, går vidare till ytterligare utbildning, och slutligen arbete. De har även en ökad risk att hamna i problematisk droganvändning.

Vår kunskap stödjer idén att barn i utom-hemmet-placeringar ligger i riskzonen för misslyckanden i skolan på både kort och lång sikt. Dessa barn uppvisar negativt beteenden i skolan, vilket kan komma att påverka skolarbetet negativt, och även resultat på sikt. Faktorer som har en påverkan på prestationerna inom skolan, som att skolka, gå om en årskurs, ha flera familjehemsplaceringar, lågt IQ och höjd oförmåga, vidare antyder att barn i utom-hemmet-placeringar möter högre risker än vad som är vanligt, vilket med sannolikhet har en negativ inverkan på deras utbildningsval och resultat. (Trout et al., 2008). Det bör nämnas att dessa författare framhäver att typen av boende (institutionsvård jämfört med släktingplacering) har visat effekter på barnens resultat, men det förblir ännu oklart i vilken mening. I andra artiklar visar man på att barn som är släktingplacerade har liknande utbildningsproblem som barn i familjehemsvård och misshandlade barn som inte är utom-hemmet-placerade, men påtaglig större

svårigheter –innefattande skolrelaterade svårigheter- än barn i allmänhet (Dubowitz and Sawyer 1994). En viktig fråga är varför vissa barn som är släktingplacerade gör bra i från sig medan andra gör mindre bra ifrån sig.

Betydelsen av familj och omhändertagande: barn i familjehemsvård och släktingplacering

Att förstå familjehemsplacerade barns känslor och attityder kan ha en betydelsefull påverkan för att individanpassa interventioner inom familjehemsvård. Om man lyssnar till barnens åsikter är det troligt att man kan öka framgången av deras tillfälliga och permanenta placeringar. Studier innehåller emellertid sällan en utvärdering av barnens känslor och tankar gällande sina familjehemsplaceringar (Berrick, Frasch and Fox, 2000). Merrit (2008) använder data från The National Survey of Child and Adolescent Well-Being (1996-2004) i USA för att undersöka barns uppfattning gällande vilka placeringar de föredrar, och förväntningar när de lever i nya och tillfälliga hem. Slutsatser tyder på att barn uttrycker en form av tillhörighet i sina fosterfamiljer, oavsett önskan om att få stanna i placeringen. Betydelsefulla variabler var ålder, ras och typ av placering. Äldre barn var mer positiva till sina aktuella placeringar, så länge placeringen inte var tänkt att permanentas eller övergå i adoption. Det var oftare förekommande att vita barn föredrog, och förväntade sig, att få återvända hem till föräldrahemmet än vad BME barn gjorde. Familjehemsplacerade barn vill i mindre grad ha en permanent placering eller adoption jämfört med släktingplacerade barn.

Holtan (2008) rapporterade komplikationerna i förhållandena när det gäller släktingplaceringar, och undersöker den sociala integrationen hos familjehemsplacerade barn. Hennes arbete analyserar meningen av familj och föräldraskap från tre olika perspektiv: barnet, familjehemsföräldrarna och de biologiska föräldrarna. Studien är baserad på ett kvalitativt metodologiskt tillvägagångssätt, kompletterat med kvantitativa studier av långvariga släktingplaceringar i Norge. Hennes forskning visar att om familjehemsföräldrar och biologiska föräldrar upplever en känsla av gemenskap och solidaritet, och har bra relationer med varandra, är det mer troligt att barnet blir socialt integrerad.

Även om det finns en lång och informell tradition av släktingplacering, och släktingplacering är ett mycket vanligt arrangemang, så är det relativt nyligen som social service riktade mot barn har insett att anhöriga är en värdefull tillgång inom familjehemsvården. Detta skulle kunna förklara varför det finns så få studier som har tittat på barnens upplevelser av att bo med en anhörig som har vårdnaden (Brown, Cohon and Wheeler, 2002; Chipman, Wells and Johnson, 2002; Chapman et al., 2004). Messing (2006) uppmärksammar ämnen som övergången från att bo med sin familj till att bli placerad, familjerelationer, stigma, och stabiliteten i placeringen av barn hos anhöriga, något som tidigare inte har uppmärksammats tillräckligt i litteraturen. Resultatet bekräftar att om barnen stannar inom den utvidgade familjen minskar det stigmat och traumat över separationen från föräldrarna. Det bekräftar även att de barn som saknade sina föräldrar var glada över att de blev omhändertagna av medlemmar från den utvidgade familjen, och att deras mor- och farföräldrar var särskilt älskade och betrodda. Barnen talade ofta, och med förtjusning, om sina syskon och om den utvidgade familjen, och hade en större upplevelse av familjerelationer, vilket var av stor betydelse för dem. Barnen visade känslor av ilska och besvikelse mot sina mammor, och i mindre grad mot sina pappor. De diskuterade även betydelsen av placering, och uppskattade vad deras vårdnadshavare gör för dem.

REFERENSER

- BADA, H.S.; LANGER, J.; TWOMEY, J., et al. (2008), "Importance of stability of early living arrangements on behaviour outcomes of children with and without prenatal drug exposure", *Journal of Developmental and Behavioral Paediatrics*, 29 (3): 173-182.
- BEEMAN, S.; BOISEN, L. (1999), "Child welfare professionals' attitudes toward kinship foster care", *Child Welfare*, 78 (3): 315-337.
- BENEDICT, M.I.; ZURAVIN, S. and STALLINGS, R.Y. (1996), "Adult functioning of children who lived in kin versus non-relative family foster homes", *Child Welfare*, 75 (5): 529-549.
- BERRICK, J.; BARTH, R. and NEEDELL, B.A. (1994), "A comparison of kinship foster homes and foster family homes: implications for kinship foster care as family preservation", *Children and Youth Services Review*, 16 (1-2): 33-64.
- BERRICK, J.D.; FRASCH, K. and FOX, A. (2000), "Assessing children's experiences of out-of-home care: Methodology challenges and opportunities", *Social Work Research*, 24 (2), 119-133.
- BROOKS, D.; BARTH, R. (1998), "Characteristics and outcomes of drug-exposed and non drug-exposed children in kinship and non-relative foster care", *Children and Youth Services Review*, 20 (6): 475-501.
- BROWN, S., COHON, D., and WHEELER, R. (2002), "African American extended families and kinship care: How relevant is the foster care model to kinship care", *Children and Youth Services Review*, 24 (1-2): 53-77.
- BURNS, B.J.; PHILLIPS, S.; WAGNER, H.; BARTH, R.P.; KOLKO, D.J.; CAMPBELL, Y. et al. (2004), "Mental health need and access to mental health services by youths involved with child welfare: A national survey", *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43 (8): 960-970.
- CHAPMAN, M.V.; WALL, A. and BARTH, R.P. (2004), "Children's voices: the perceptions of children in foster care", *American Journal of Orthopsychiatry*, 74 (3): 293-304.
- CHIPMAN, R., WELLS, S.J., and JOHNSON, M.A. (2002), "The meaning of quality in kinship foster care: Caregiver, child, and worker perspectives", *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 508-521.
- CLAUSEN, J., LANDSVERK, J., GANGER, W., CHADWICK, D., and LITROWNIK, A. (1998), "Mental health problems of children in foster care", *Journal of Child and Family Studies*, 7: 283-296.
- COURTNEY, M. (1995), "Re-entry to foster care of children returned to their families", *Social Services Review*, 69 (2): 226-241.
- DOWDELL, E.B. (1995), "Caregiver burden: Grandparents raising their high risk children", *Journal of Psychosocial Nursing*, 33: 27-30.
- DUBOWITZ, H., FEIGELMAN, S., HARRINGTON D. et al., (1992), "Children in kinship care: how do they fare?" *Children and Youth Services Review*, 16: 85-106.
- DUBOWITZ, H., FEIGELMAN, S., ZURAVIN, S. et al., (1992), "The physical health of children in kinship care", *American Journal of Diseases of Children*, 146: 603-610.
- DUBOWITZ, H. and SAWYER, R.J. (1994), "School behaviour of children in kinship care", *Child Abuse and Neglect*, 18: 899-911.
- DUBOWITZ, H., ZURAVIN, S., STARR, R.H., FEIGELMAN, S., and HARRINGTON, D. (1993), "Behaviour problems of children in kinship care", *Journal of Developmental and Behavioural Paediatrics* 14 (6): 386-393.
- EHRLE, J.; GEEN, R. and CLARK, R.L. (2001), *Children cared by relatives: Who are they and how are they faring?*, Washington D.C., The Urban Institute.
- EHRLE, J. and GEEN, R. (2002), "Kin and non-kin foster care. Findings from a national survey", *Children and Youth Services Review*, 24 (1): 15-35.
- EHRLE, J.; GEEN, R. and MAIN, R. (2003), *Kinship Foster Care: Custody, Hardships and Services*, Washington D.C., The Urban Institute.

- FRAME, L.; BERRICK, J. and BRODOWSKI, M. (2000), "Understanding re-entry to out-of-home care for reunified infants", *Child Welfare*, 79 (4): 339-369.
- GEBEL, T. (1996), "Kinship care and non-relative family foster care: a comparison of caregiver attributes and attitudes", *Child Welfare*, 75 (1): 5-18.
- GEEN, R. and BERRICK, J.D. (2002), "Kinship care: An evolving service delivery option", *Children and Youth Services Review*, 24 (1): 1-14.
- GEEN, R. (2004), "The evolution of kinship care policy and practice", *The Future of Children*, 14: 131-149.
- GHUMAN, H.S.; WEIST, M.D. and SHAFER, M.E. (1999), "Demographic and clinical characteristics of emotionally disturbed children being raised by grandparents", *Psychiatric Services*, 50: 1496-1498.
- HOLTAN, A. (2008), "Family types and social integration in kinship foster care", *Children and Youth Services Review*, 30: 1022-1036.
- IGLEHART, A.P. (1994), "Kinship foster care: Placement, service, an outcome issues", *Children and Youth Services Review*, 16 (1-2): 107-122.
- IGLEHART, A. (1995), "Readiness for independence: comparison of foster care, kinship care and non-foster care adolescents", *Children and Youth Services Review*, 17 (3): 417-432.
- INGRAM, C. (1996), "Kinship care: From last resort to first choice", *Child Welfare*, 75 (5): 550-566.
- KELLER, T.; WETHERBECK, K.; LE PROHN, N.S.; PAYNE, V.; SIM, K. and LAMONT, E. (2001), "Competencies and problem behaviours of children in family foster care: Variations by kinship placement status and child race", *Children and Youth Services Review*, 23: 915-940.
- KROLL, B. (2007), "A family affair? Kinship care and parental substance misuse: some dilemmas explored", *Child and Family Social Work*, 12, 84-93.
- LAWLER, M.J. (2008), "Maltreated children's emotional availability with kin and non-kin foster mothers: A sociobiological perspective", *Children and Youth Services Review*, 30: 1131-1143.
- LEOS-URBEL, J. and GEEN, R. (2002), "The evolution of federal and state policies for assessing and supporting kinship caregivers", *Children and Youth Services Review*, 24: 55-78.
- LESLIE, L.K.; HURLBURT, M.S.; LANDSVERK, J.; BARTH, R.P. and SLYMAN, D.J. (2004), "Outpatient mental health services for children in foster care: A national perspective", *Child Abuse and Neglect*, 28, 697-712.
- MERRIT, D.H. (2008), "Placement preferences among children living in foster or kinship care: a cluster analysis", *Children and Youth Services Review*, 30: 1336-1344.
- MESSING, J.T. (2006), "From the child's perspective: A qualitative analysis of kinship care placements", *Children and Youth Services Review*, 28: 1415-1434.
- MINKLER, M. and ROE, K.M. (1993), *Grandmothers as caregivers: Raising children of the crack cocaine epidemic*, Newbury Park, CA, Sage.
- PALMER, S. (1996), "Placement stability and inclusive practice in foster care: An empirical study", *Children and Youth Services Review*, 18 (7): 589-601.
- PETERS, J. (2005), "True ambivalence: child welfare workers' thoughts, feelings, and beliefs about kinship foster care", *Children and Youth Services Review*, 27 (6): 595-614.
- PITTMAN, L.D. and BOSWELL, M.K. (2007), "The role of grandmothers in the lives of preschoolers growing up in urban poverty", *Applied Developmental Science*, 11 (1): 20-42.
- PITTMAN, L.D. (2007), "Grandmothers' involvement among young adolescents growing up in poverty", *Journal of Research on Adolescence*, 17 (1): 89-116.
- ROSENTHAL, J.A. and CUIRIEL, H.F. (2006), "Modelling behavioural problems of children in the child welfare system: Caregiver, youth, and teacher perceptions", *Children and Youth Services Review*, 28: 1391-1408.
- RUBIN, D.M.; ALESSANDRINI, E.A.; FEUDTNER, C.; MANDELL, D.S.; LOCALIO, A.R. and HADLEY, T. (2004), "Placement stability and mental health costs for children in foster care", *Paediatrics*, 113: 1336-1341.

SAWYER, R.J. and DUBOWITZ, H. (1994), "School performance of children in kinship care", *Child Abuse and Neglect*, 18 (7): 587-597.

SHEARIN, S.A. (2006), "Kinship care placement and children's academic performance", *Journal of Health and Social Policy*, 22 (3-4): 31-43.

SHORE, R.J. and HAYSLIP, B. (1994), "Custodial grandparenting: Implications for children's development" in A. GOTFRIED and A. GOTFRIED (Eds.), *Redefining families: Implications for children's development*, New York, Plenum, pp. 171-218.

SHORE, N.; SIM, K.E.; LE PROHN, N.S. and KELLER, T. (2002), "Foster parent and teacher assessments of youth in kinship and non-kinship foster care placements: Are behaviors perceived differently across settings?", *Children and Youth Services Review*, 24: 109-134.

SMITH, G.C. and PALMIERI, P.A. (2007), "Risk of Psychological Difficulties among Children Raised by Custodial Grandparents", *Psychiatric Services*, 58: 1303-1310.

SOLOMON, J.C. and MARX, J. (1995), "'To grandmother's house we go': health and school adjustment of children raised solely by grandparents", *Gerontologist*, 35: 386-394.

SUN, Y. (2003), "The well-being of adolescents in households with no biological parents", *Journal of Marriage and the Family*, 65: 894-909.

TARREN-SWEENEY, M. (2008), "The mental health of children in out-of-home care", *Current Opinion in Psychiatry*, 21, (4): 345-349.

TERLING-WATT, T. (2001), "Permanency in kinship care: An exploration of disruption rates and factors associated with placement disruption", *Children and Youth Services Review*, 23 (2): 111-126.

TESTA, M.F. (2001), "Kinship care and permanency", *Journal of Social Service Research*, 28: 25-43.

TIMMER, S.G.; SEDLAR, G. and URQUIZA, A.J. (2004), "Challenging children in kin versus non-kin foster care: perceived costs and benefits to caregivers", *Child maltreatment*, 9 (3): 251-262.

TROUT, A.L.; HAGAMAN, J.; CASEY, K.; REID, R. and EPSTEIN, M.H. (2008), "The academic status of children and youth in out-of-home care: A review of the literature", *Children and Youth Services Review*, 30: 979-994.

WINOKUR, M.; HOLTAN, A. and VALENTINE, D. (2007), "Kinship care for the safety, permanency, and well-being of children removed from the home for maltreatment (protocol)", *Cochrane Database of Systematic Reviews* (1).

IV. HJÄLP TILL MOR- OCH FARFÖRÄLDRAR SOM ÄR FÖRMYNDARE ATT PÅ BÄSTA MÖJLIGA SÄTT FOSTRA HÄLSOSAMMA BARN

Davidson (1997), antyder genom en kvalitativ analys behoven hos anhöriga vårdnadshavare. Resultatet pekar på att deras omedelbara behov, i det tidiga skedet av placeringen, är bl.a. materiella saker, som t.ex. sängar, mat och kläder. Senare behov är t.ex. information beträffande ärendets utveckling och tillvägagångssätt, möjlighet till andrum, barnomsorg, samt vägledning för barnet. Anhöriga rekommenderade att man skulle utveckla en verksamhet för rådgivning till anhöriga för att hjälpa till med att ta fram policy och program för anhöriga vårdnadshavare.

Mor- och farmödrar som rapporterade färre resurser, mindre socialt stöd och sämre fysisk hälsa tenderade att uppleva mer av psykologisk oro än mor- och farmödrar utan ansvar för vårdnaden av sina barnbarn (Kelly et al., 2000).

Goodman et al. (2004) jämför mor- och farmödrar som ger informell vårdnad på heltid till sina barnbarn, och barn under vårdnad genom socialtjänsten (formell släktingplacering). De fann att informell släktingplacering hade pågått under längre tid och att mor- och farmödrarna var mer benägna att dela beslutsfattandet med barnets föräldrar. Stevenson et al. (2007) fann att mor- och farmödrar med sämre ekonomi påvisade stor personlig integritet och familjeansvar. Mor- och farmödrar litade på en rad källor av formellt och informellt stöd för att försörja för sina barnbarn.

Igleharts studie (1994) antyder att släktingplaceringar är stabilare, och att ungdomar under vårdnaden av anhöriga med mindre sannolikhet har allvarliga psykiska hälsoproblem. Släktingplacerade ungdomar gör lika bra ifrån sig som ungdomar i andra former av familjehemsvård. Ingen av grupperna är emellertid problemfria. Data över uppföljning och formell vårdnad antyder att stöd borde tillhandahållas med samma självklarhet till minoriteten anhöriga familjehemsföräldrar. Studien ledd av Shore et al. (2002) rapporterar att icke anhöriga familjehemsföräldrar rapporterar högre nivåer av problematiskt beteende hemma än i skolan. Cole (2006)

rapporterade skillnader i anknytningarna mellan spädbarn-anhöriga familjehemsföräldrar och spädbarnvanliga familjehemsföräldrar. Ehrle och Geen (2002) jämförde även släktingplacering med annan familjehemsvård.

Engström (2008), som studerar vårdnadshavande mor- och farmödrar vid familjeinterventioner där mammor med substansmissbruk är inspärrade på anstalt, behandlingshem, eller liknande, beskriver faktorerna som komplicerar mor- och farmödrarnas omständigheter under vårdnaden: stressen förknippad med dotterns substansmissbruk och inspärning; de komplexa biopsykologiska behoven hos många av barnbarnen; de utmanande relationsfrågeställningar de behöver ta hänsyn till, och ofta den långvariga, mångfasetterade effekten av fattigdom. Denna rapport visar på betydelsen av att kunna räkna med mor- och farmödrar som en resurs som vårdnadshavare för sina barnbarn, samt vikten av forskning kring familjer där mamman inte kan ta hand om sitt barn på grund av substansmissbruk.

Bland barn till latinamerikanska illegala droganvändare var de ungas konservativa familjevärderingar och en ansvarsfull attityd gentemot samhällstraditioner två faktorer som var relaterade till familjeband, och som kanske även fungerade som en källa till "skydd" mot ungdomars beteendeproblem (Castro et al., 2007).

Hayslip och Kaminski (2005) utforskar kunskapsläget om mor- och farföräldrar som fostrar barnbarn, med särskild uppmärksamhet på implikationerna för socialtjänsten och forskare. De identifierade tre implikationer: a) kostnaderna och fördelarna av att fostra ett barnbarn; b) olikheterna mellan mor- och farföräldrar som är förmyndare; c) det stora behovet av socialt stöd hos mor- och farföräldrar som är förmyndare; och, d) utövandet av föräldraskap och attityder bland mor- och farföräldrar som fostrar barnbarn.

Policy och dess tillämpning: samhällsservice och skola.

Mayer (2002) understryker att familjestrukturen mor- och farföräldrar som fostrar sina egna barnbarn, måste bli förstörd, utforskad och stödd av politiker, skoladministratörer, men särskilt av skolans psykologer och skolkuratorer.

Hornby et al. (1996) sammanfattar att när samhället stiftar sina lagar måste de skilja på vårdnadshavares behov av stöd (pengar och samhällstjänster) och barns behov av tillsyn (individuellt anpassat från socialtjänsten). Detta betyder att det måste finnas en tydlig policy om vad det innebär med ett behov av tillsyn vid släktingplacering i motsats till ett ekonomiskt behov.

Slutsatser från Gerard et al. (2006) framhäver betydelsen av professionell assistans och samhällstjänst för att stödja mor- och farföräldrars välbefinnande. Mottaget formellt stöd hindrade sambandet mellan barnbarnens hälsoproblem och mor- och farföräldrarnas stress över att vara vårdnadshavare, samt dagliga gräl. Minkler och Roe (1992) visar att interventioner på samhällsnivå har hjälpt mor- och farföräldrar att känna sig mindre främmande och mer kapabla att handskas med kraven av att vara förälder till sina barnbarn.

En studie utförd av Letiecq et al. (2008) offentliggjorde fyra juridiska eller politiska sammanhang som försvårade informell vårdnad av mor- och farföräldrar. 1) bristen på ett system för att orientera sig inom släktingplacering (många mor- och farföräldrar rapporterar att det kan vara svårt att hitta information om existerande verksamheter, speciellt när man befinner sig i en tid av familjekris); 2) bristen på juridiska rättigheter (anhöriga som fostrar barn i informella arrangemang har ofta begränsad juridisk auktoritet; de kan t.ex. ha svårigheter med att anmäla barnen i skolan eller få tag på medicin till dem, m.m.); 3) rädsla för socialtjänsten riktade mot barn (en osäkerhet inför lagen upplevs av många informella mor- och farföräldrar som är vårdnadshavare för sina barnbarn). Lagstiftare skulle kunna implementera lagar om förmyndarskap; och 4) skillnader mellan lagarna om informell och formell släktingplacering (eftersom många mor- och farföräldrar som informellt är vårdnadshavare för sina barnbarn är äldre och i sämre psykisk hälsa än andra familjehemsföräldrar, och eftersom de för tillfället inte är berättigade många tjänster eller ekonomiskt stöd,

vill politiker eventuellt ge mor- och farföräldrar som är vårdnadshavare någon form av barnbidrag, uppskjutande av placeringen och stöd för psykisk hälsa); eftersom många barnbarn i informella placeringsarrangemang har upplevt trauman som misshandel, försummelse, och föräldrasvek borde politiker även överväga att ge barnbarn högkvalitativa vårdnadsprogram och stöd för deras psykiska hälsa .

Följande interventioner för att täcka dessa familjers huvudbehov föreslås av olika författare.

1. känslomässiga behov hos barnbarn.
 - a) Stödgrupper och resurser för psykisk hälsa i skolor för att kunna stärka och befrämja barnbarnens anpassning och framgång. Barnbarnet kan bli iakttaget genom lek- och konstterapi med skolans psykolog, som kan informera mor- och farföräldrarna om de problem som barnbarnen möter, samt ge rekommendationer om strategier för att hjälpa barnbarnen att handskas med problemen. Denna typ av intervention tillåter mor- och farföräldrarna att erhålla stöd från personer i samma situation, samtidigt som barnbarnet erhåller stöd från andra med samma erfarenheter som de själva och från psykologer. (Mayer, 2002)
 - b) Barn i denna sorts familjer kan vara i behov av undervisning kring alkohol och droger, och även av hjälp för att handskas med problem av saknad och sorg som kommer med dödsfall, inspärning eller helt enkel oförmågan hos deras föräldrar att ta hand om dem. (Mayer, 2002)
 - c) Uppmuntrande av aktiviteter över generationsgränserna för att stärka familjestrukturer. (Mayer, 2002)
 - d) Program med handledning kan hjälpa till att överbygga de kommunikationsproblem som finns mellan mor- och farföräldrar och deras barnbarn.
 - e) Socialarbetare som arbetar med barn bör erhålla utbildning i att arbeta med utsatta föräldrar. (Forrester and Harwin, 2008).

2. Känslomässiga behov hos mor- och farföräldrar: Det är tydligt att mor- och farföräldrar behöver hjälp att handskas med den stress som uppstår utifrån den oplanerade situation de har tagit sig an.
 - a) Som ett första steg borde skolpsykologer ha användbar information om de tillgängliga resurser som finns i samhället. (Mayer, 2002)
 - b) Informationen om aktiviteter före och efter skolan, klasser för (mor- och far-) föräldraskap (disciplin, beteendeproblem, utvecklingsstadier, logiska konsekvenser, hur man kan uppmuntra och stärka barnet, ansvar, och så vidare). (Mayer, 2002)
 - c) Scheman med extra tid för möten mellan mor- och farföräldrar och lärare, och att mor- och farföräldrarna vet hur de kan kontakta läraren eller psykologen om det skulle behövas. (Mayer, 2002)
 - d) Landry-Meyer (1999) bekräftar att mor- och farföräldrar ofta saknar auktoriteten som föräldrar för att klara av att anta en föräldraroll på grund av samhällliga restriktioner som sätter gränser för föräldraskapet. Stöd för mor- och farföräldrar som har tagit sig an uppgiften att ersätta föräldraskapet är viktigt för familjerna och för samhället. Genom att ge mor- och farföräldrar samhällsinsatser och stöd ökar man deras effektivitet som föräldrar vilket stärker familjerna.
 3. Frågorna angående ekonomiskt stöd:
 - a) Information om ekonomiskt stöd. Sheran och Swann (2007) påpekar att många familjer som ordnar släktingplacering privat inte får ekonomiskt stöd eftersom de inte vet att de är berättigade till det. Schwartzs studie (2002) visar att även om antalet barn som bor hos anhöriga ökar, ger samhället mindre ekonomiskt stöd till anhöriga familjehemsföräldrar än vad den ger andra familjehemsföräldrar.
 - b) Information och rådgivning om att få extra pengar. Mor- och farföräldrar är ofta i större behov av information och hjälp för att identifiera extra källor för inkomst. (Flint and Pérez-Porter, 1997)
 4. Juridiska frågor (Mayer, 2002): Mor- och farföräldrar kan ta sig an vårdnaden av sina barnbarn informellt, som när barnet är lämnat under mor- eller farföräldrarnas ansvar under en obestämd period; eller formellt, genom legalt förmyndarskap, målsman, adoption eller genom att bli familjehemsförälder. Informellt förmyndarskap kan vara det enklaste sättet att ge barnet en trygg uppväxtmiljö, men mor- och farföräldrar har inte alltid juridiska rättigheter när det gäller sina barnbarn (att anmäla dem till skolan, skriva under medicinska behandlingar, få ekonomiskt bidrag, få tillgång till hälso- och sjukvård, o.s.v.): Information och stöd i lagprocesser, och revisioner av lagar som behandlar förmyndarskap och vårdnaden av barn.
 5. Övergångar och omorganisering (Mayer, 2002):
 - a) Klasser om föräldraskap
 - b) Mor- och farföräldrar som är familjehemsföräldrar till sina barnbarn borde uppmuntras att söka det stöd och de resurser de behöver hos den utvidgade familjen, vänner, socialtjänstbyråer, skolan, kyrkoförsamlingar, barnvakter, mötesplatser för äldre, o.s.v.
 - c) Vägledning kan erbjuda en första hjälp för att stabilisera familjesystemet i det tidiga stadiet genom att slå ihop tillfälliga familjer under en övergångsperiod, vilket hjälper till att stärka mor- och farföräldrarnas position.
- Gladstone och Brown (2007) undersöker omständigheterna under vilka mor- och farföräldrar och socialtjänstarbetare har kontakt med varandra, samt faktorer som bidrar till positivt fungerande relationer mellan dem. Enligt mor- och farföräldrar uppskattades socialtjänsten som en tillgång på grund av följande orsaker: de garanterar barnbarnens säkerhet; stödjer mor- och farföräldrarna att forma sina roller; samt ger dem möjlighet att ha vårdnaden över sina barnbarn. För socialtjänsten representerade mor- och farföräldrar ett alternativ till familjehemsvård och kunde underlätta övervakade besök mellan barnbarnen och deras föräldrar, samt även hjälpa till med kommunikationen med barnbarnets föräldrar. Även när socialtjänsten kunde ha flera placeringsmöjligheter kunde kostnaden i termer av tid och energi för att använda dessa alternativ vara hög. Faktorer som bidrog till positiva relationer inbegrep:

tillgång av känslomässigt och materiellt stöd, insatser från samhället, information, och en upplevelse av att den andra parten var kompetent och omsorgsfull.

Lorkovich et al. (2004) granskar varför släktingplacering ofta föredras, och till delar använder de kunskaperna de lärt från Kinship Adoption Project i Ohio, USA, för att diskutera begränsningarna och stabiliteten av släktingplacering, nödvändiga förändringar inom synsätt och politik, samt strategier som kan användas för att främja stabiliteten i släktinghem. För att uppnå framgångsfulla resultat för barn i släktingplaceringar behövs politiker inom socialtjänsten som arbetar med barn, administratörer, praktiskt genomförande av förändringar av synsätt, ändringar inom politiken, samt försök att stödja anhöriga och barn.

Lyckade strategier

Burnette (1999) beskriver stödgrupper som den populäraste källan för utbildning och stöd till det ökande antalet mor- och farföräldrar som fostrar sina barnbarn. Studien visar en minskning i depressiva symtom och användningen av flyktbeteende som en strategi att handskas med problem. Ansökningar om socialt stöd och planerad problemlösning ökade i samband med att kunskapen om socialtjänsten riktad mot mor- och farföräldrar ökade.

Stödgrupper är den populäraste källan för utbildning och stöd till det ökande antalet mor- och farföräldrar som fostrar sina barnbarn. Burnette (1998) studerar läggningen och effektiviteten av dessa grupper genom en 8 veckors interventionstudie i en liten stödgrupp i en skola. Jämförelser av mätningar före och efter visade en minskning av depressiva symtom samt en ökad problemlösningsförmåga i samband med att kunskapen om socialtjänsten riktad mot mor- och farföräldrar ökade. Strozier et al (2005) betonar betydelsen av att involvera skolan som ett av sätten att förbättra stödet till anhöriga familjehemsfamiljer. Erfarenheterna från The Kinship Care Connection tyder på en ökad självaktning hos barn och minskade belastningar på anhöriga familjehemsfamiljer. Andra studier (Sawyer & Dubowitz, 1994; Edwards & Ray, 2008) visar betydelsen av skolan för att starta program för denna grupp av befolkningen. Dore (1999) dokumenterar behovet hos barn påverkade av drogmissbruk inom familjen att ha fungerande strategier och färdigheter för att bättre kunna handskas med ogynnsamma miljöer. Författaren skapade och testade en modelläroplan som kunde användas i barn- och ungdomsgrupper i skolor lokaliserade i samhällen där drogmissbruk var omfattande. Strozier et al. (2005) presenterar en redan nämnd, innovativ generationsöverskridande intervention i en skola, designad att öka barnens självaktning och minska belastningarna på vårdnadshavarna i samband med släktingplacering. Vårdnadshavare tar där del i stödgrupper och individanpassade samhällsinsatser, vilket innefattar handledning, framtagandet av rekommendationer och resurser; och barn tar del i handledning, rådgivning och vägledning, framtagandet av rekommendationer och resurser. Resultaten tyder på en ökad självaktning hos barn och en minskad belastning på anhöriga familjehemsfamiljer. Rekommendationer för hur

socialarbetare och skolsystem kan förbättra stödet till anhöriga familjehemsfamiljer föreslås.

Burnette (1999) undersökte mönster av hur samhällstjänster användes och variabler av icke tillgodosedda behov hos ett ändamålsenligt urval av 74 latinamerikanska mor- och farföräldrar i New York City. Brist på kunskap var största hindret för hur man använde samhällstjänster, och variablerna av icke tillgodosedda behov inkluderade låg utbildning, dålig hälsa, höga nivåer av stress, och brist på pålitligt stöd i barnfostran.

Minkler et al. (1993) presenterade i en artikel en utvärdering av samhällsinterventioner och stödprogram för mor- och farföräldrar som fostrar barnbarn, med speciell fokus på stödgrupper och övergripande multi-stödprogram till anhöriga vårdnadshavare. Brist på finansiering och institutionsvård, och den följande oförmågan att ge barnomsorg, var det viktigaste hindret man stötte på, medan sponsring från hälso- och socialtjänstbyråer ofta spelade en viktig roll i att bidra med stöd och professionell deltidspersonal.

Strom och Strom (1993) identifierar sätt att förbättra gruppinteraktion genom att uppmuntra positiva attityder och konstruktivt beteende, samt vägar att ta fram riktlinjer för diskussion. De betonar även betydelsen av kommunikation med familjemedlemmar, och anser utbildning vara den grundläggande nödvändigheten för mor- och farföräldrars utveckling. För att kunna övervinna de unika problem som mor- och farföräldrar i situationen av vårdnadshavare har, är det viktigt att mor- och farföräldrarna är optimistiska och anpassar sig till sin nya roll genom att: lära sig om barn- och ungdomsutvecklingen i dagens samhälle; samarbeta med föräldern som delar ansvaret av vårdnaden, följa upp social anpassning och prestationer i skolan, bli medvetna om tillgängliga samhällstjänster, skyldigheter och rättigheter, samt se till att få periodisk avlastning från kraven i rollen som vårdnadshavare. Mor- och farföräldrar som är vårdnadshavare på heltid litar ofta på stödgrupper för råd och hjälp.

Ny teknologi

Cohon och Cooper (1999) beskriver utvecklingen av The Kinship Support Network (KSN). KSN ger samhällsbaserade, individanpassade insatser till anhöriga vårdnadshavare, och fyller luckor i den offentliga socialtjänsten. Denna artikel diskuterar styrkor och svagheter av att privatisera samhällsinsatser. Orme et al. (2006) presenterar en ny mätning av socialtjänstens stöd specifikt inriktad på familjehemsvård, The Help with Fostering Inventory (HFI). Smith och Monahan (2006) beskriver KinNET, ett projekt ämnat att skapa ett nationellt nätverk av stödgrupper för äldre anhöriga vårdnadshavare i och förknippat med familjehemssystemet. Stödgrupper ger ofta anhöriga vårdnadshavare tillgång till betydelsefullt, känslomässigt och samhälleligt stöd, information och hänvisningar, avlastning och andrum.

Schinke et al. (2004) presenterar en interventionsstudie i CD-ROM-format, i vilken de undersöker vad föräldrars involvering spelar för roll i att minska risken av alkoholanvändning bland ett urval ungdomar från tätort. Studien visar bättre resultat hos de ungdomar som har förälder som är involverade. Gropper et al. (1995) visar att utbildning inom drogprevention är viktigt för att motverka framtida droganvändning. Programmet, som bygger på pedagogiska teorier, använder sig av ett tilltalande, serieteckningsillustrerat dataprogram, kombinerat med lekar, rollspel och grupparbeten för att förhindra framtida droganvändning hos yngre ungdomar.

REFERENSER

- BURNETTE, D. (1998), "Grandparents rearing grandchildren: A school-based small group intervention", *Research on Social Work Practice*, 8 (1): 10-27.
- BURNETTE, D. (1999), "Custodial grandparents in Latino families: Patterns of service use and predictors of unmet needs", *Social Work*, 44 (1): 22-34.
- CASTRO, F.G., GARFINKLE, J., NARANJO, D. et al. (2007), "Cultural traditions as "protective factors" among Latino children of illicit drug users", *Substance Use & Misuse*, 42 (4): 621-642.
- COLE, S.A. (2006), "Building secure relationships: Attachment in kin and unrelated foster caregiver-infant relationships", *Families in Society-The Journal of Contemporary Social Services*, 87 (4): 497-508.
- COHON, J.D. and COOPER, B.A. (1999), "Kinship support network: Edgewood's program model and client characteristics", *Children and Youth Services Review*, 21 (4): 311-338.
- DAVIDSON, B. (1997), "Service needs of relative caregivers: A qualitative analysis", *Families in Society- The Journal of Contemporary Human Services*, 78 (5): 502-510.
- DORE, M., NELSON-ZLUPKO, L. and KAUFMANN, E. (1999), "'Friends in need". Designing and implementing a psychoeducational group for school children from drug-involved families", *Social Work*, 44 (2): 179.
- EDWARDS, O. and RAY, O. (2008), "An attachment and school satisfaction framework for helping children raised by grandparents", *School Psychology Quarterly*, 23 (1): 125-138.
- EHRLE, J. and GEEN, R. (2002), "Kin and non-kin foster care: finding from a national study", *Child and Youth Services Review*, 24 (1-2): 15-35.
- ENGSTROM, M. (2008), "Involving care giving grandmothers in family interventions when mothers with substance use problems are incarcerated", *Family Process*, 47 (3): 357-371.
- FLINT, M.M. and PÉREZ-PORTER, M. (1997), "Grandparent caregivers: legal and economic issues", *Journal of Gerontological Social Work*, 28: 63-76.
- FORRESTER, D. and HARWIN, J. (2008), "Parental substance misuse and child welfare: outcomes for children two years after referral", *British Journal of Social Work*, 38: 1518-1535.
- GEEN, R. (2004), "The evolution of kinship care policy and practice", *Future Child*, Winter, 14 (1): 130-149.
- GEBEL, T. J. (1996), "Kinship care and nonrelative family foster care: A comparison of caregiver attributes and attitudes", *Child Welfare*, 75 (1): 5-18.
- GERARD, J.M.; LANDRY-MEYER, L.; ROE, J.G. (2006), "Grandparents raising grandchildren: The role of social support in coping with care giving challenges", *International Journal of Aging & Human Development*, 62, 4, 359-383.
- GLADSTONE, J.W., BROWN, R. A. (2007), "Grandparents' and social workers' experiences with the child welfare system: A case for mutual resources", *Children and Youth Services Review*, 29 (11):1439-1453.
- GOODMAN, C. Ch., POTTS, M., PASZTOR, E. M., SCORZO, D. (2004), "Grandmothers as kinship caregivers: Private arrangements compared to public child welfare oversight", *Children and Youth Services Review*, 26 (3): 287-305.
- GROPPER, M., LIRAZ, Z., PORTOWICZ, D. et al. (1995), "Computer integrated drug prevention: A new approach to teach lower socioeconomic 5th and 6th grade Israeli children to say no to drugs", *Social Work in Health Care*, 22 (2): 87-103.
- HAYSLIP, B. and KAMINSKY, P. L. (2005), "Grandparents raising their grandchildren: a review of the literature and suggestions for practice", *The Gerontologist*, 45: 262-269.
- HORNBY, H., ZELLER, D., KARRAKER, D. (1996), "Kinship care in America: What outcomes should policy seek?", *Child Welfare*, 75 (5): 397-418.
- IGLEHART, A. P. (1994), "Kinship foster-care-placement, service, and outcome issues", *Children and Youth Services Review*, 16 (1-2): 107-122.
- KANG, H. (2007), "Theoretical perspectives for child welfare practice on kinship foster care families", *Families in Society-The Journal of Contemporary Human Services*, 88 (4): 575-582.

- KELLEY, S.J., WHITLEY, D., SIPE, T. and CROFTS YORKER, B. (2000): "Psychological distress in grandmother kinship care providers: The role of resources, social support, and physical health", *Child Abuse and Neglect*, 24 (3): 311-321.
- LANDRY-MEYER, L. (1999), "Research into action: Recommended intervention strategies for grandparent caregivers", *Family Relations*, 48 (4): 381-389.
- LANDRY-MEYER, L. and NEWMAN, L. (2004), "An exploration of the grandparent caregiver role", *Journal of Family Issues*, 25 (8): 1005-1025.
- LETIECQ, B. L., BAILEY, S. J. and PORTERFIELD, F. (2008), "'We have no rights, we get no help': The legal and policy dilemmas facing grandparent caregivers'", *Journal of Family Issues*, 29 (8): 995-1012.
- LORKOVICH, T. W., PICCOLA, T., GROZA, V. (APR-JUN 2004), "Kinship care and permanence: Guiding principles for policy and practice", *Families in Society-The Journal of Contemporary Human Services*, 85 (2): 159-164.
- MAYER, M. (2002), "Grandparents rearing grandchildren – Circumstances and interventions", *School Psychology International*, 23 (4): 371-385.
- MINKLER, M. DRIVE, D. ROE, K. and BEDEIAN, K. (1993), Community interventions to support grandparent caregivers, *The Gerontologist*, 33: 807-11.
- MINKLER M , FULLER-THOMSON E. (1999) The Health of Grandparents Raising Grandchildren: Results of a National Study. *American Journal of Public Health* , 89, 1384-1389.
- MINKLER M , FULLER-THOMSON E. (2005) African American Grandparents Raising Grandchildren: A National Study Using the Census 2000 American Community Survey. *Journal of Gerontology: SOCIAL SCIENCES* ,60B, 2, S82–S92.
- Census 2000 American Community Survey ORME, J.G., CHERRY, D.J. and RHODES, K.W. (2006), "The help with fostering inventory", *Children and Youth Services Review*, 28 (11): 1293-1311.
- SAWYER, R. and DUBOWITZ, H. (1994), "School performance of children in kinship care", *Child Abuse and Neglect*, 18: 587-597.
- SCHWARTZ, A. E. (2002), "Societal value and the funding of kinship care", *Social Service Review*, 76, 3: 430-459.
- SCHINKE, S.P., SCHWINN, T.M., DI NOLA, J. and COLE, K.C. (2004), "Reducing the risk of alcohol use among urban youth: Three-year effects of a computer-based intervention with and without parent involvement" *Journal of Studies on Alcohol*, 65 (4): 443-449.
- SHERAN, M. and SWANN, C.A. (2007), "The take-up of cash assistance among private kinship care families", *Children and Youth Services Review*, 29, 8, 973-987.
- SHORE, N., SIM, K.E., LE PROHN, N.S. and KELLER, T.E. (2002), "Foster parent and teacher assessments of youth in kinship and non-kinship foster care placements: Are behaviour perceived differently across settings?", *Children and Youth Services Review*, 24 (1-2): 109-134.
- SMITH, C.J. and MONAHAN, D.J. (2006), "KinNet: A demonstration project for a national support network for kinship care providers", *Journal of Health and Social Policy*, 22 (3-4): 215-231.
- STEVENSON, M. L., HENDERSON, T.L. and BAUGH, E. (2007), "Vital defence: Social support appraisals of black grandmothers parenting grandchildren", *Journal of Family Issues* 28: 182-211.
- STROM, R. and STROM, S. (1993), "Grandparents raising grandchildren: goals and support groups", *Educational Gerontology*, 19: 705-15.
- STROZIER, A., MCGREW, L., KRISMAN, K., et al. (2005), "Kinship care connection: A school-based intervention for kinship carers and the children in their care", *Children and Youth Services Review*, 27 (9): 1011-1029.

V. SLUTSATSER OCH REKOMENDATIONER

SLUTSATSER:

1. Socialtjänstbyråer riktade mot barn i västvärlden övergår i allt större skala till släktingplacering.
2. De senaste rönen bekräftar att barn i släktingplaceringar har en bättre prognos än barn i andra former av familjehemsvård när det handlar om att uppnå stabilitet och förbättrat välbefinnande. Denna slutsats ger stöd till försöken att i största möjliga grad placera barn hos villiga och tillgängliga släktingar. Emellertid har andra studier misslyckats med att påvisa betydande skillnader mellan barn fostrade av anhöriga och barn fostrade av andra familjehemsföräldrar.
3. Anhöriga familjehemsföräldrar tenderar att vara äldre och ha lägre inkomst, sämre hälsa, och lägre utbildning än andra familjehemsföräldrar. De verkar också få mindre tillsyn och stöd från samhället än andra familjehemsföräldrar.
4. Att ha heltidsansvar som förälder är förknippat med en ökad psykologisk oro hos vårdnadshavare.
5. Äldre vuxna kan fungera som effektiva adoptivföräldrar, men de skulle dra nytta av ett utökat samhällsstöd som hjälper till både innan och efter adoptionen med förberedelser för att på ett bra sätt kunna bemöta utmanande beteendena som adopterade barn skulle kunna komma att uppvisa.
6. Där anhöriga släktingar övertar vårdnaden av barn på informell grund kan problem uppstå på grund av bristen på juridiska rättigheter; till exempel att anmäla barnet till skolan, eller att få tillgång till hälso- och sjukvård.
7. Barn i institutionsvård har fler psykologiska hälsoproblem än de som bor i familjeliknande familjehemsvård, medan barn i släktingplaceringar har färst.
8. I situationer av misshandel är placering hos anhöriga speciellt att rekommendera.
9. Släktingplacering har en skyddande effekt på barnens beteende i det tidiga skedet av utom-hemmet-placeringar.
10. Forskning visar att det minskar barnens stigma och trauma efter separationen från föräldrarna om man låter dem stanna inom den utvidgade familjen.
11. Forskning tyder på att släktingplacering är mer stabilt än andra former av familjehemsvård, och att ungdomar i anhörigas vårdnad mer sällan har allvarliga psykologiska hälsoproblem.
12. Socialtjänst riktade mot barn bör skilja vårdnadshavares behov av stöd (pengar och samhällsinsatser) från barnens behov av tillsyn (individuellt anpassat från socialtjänsten).
13. Mor- och farföräldrar rapporterar att det kan vara svårt att hitta information om existerande verksamheter, speciellt i en tid av familjekris.

REKOMMENDATIONER

1. Forskare borde ge mycket mer uppmärksamhet till hälsan och välbefinnandet av mor- och farföräldrar som fostrar barnbarn, och de potentiella hälsokonsekvenserna av sådan vårdnad kan ha.
2. Stödgrupper borde satsa på en rad interventioner för att på detta sätt främja ett hälsosamt beteende hos mor- och farföräldrar som nyligen har fått ansvaret som vårdnadshavare av sina barnbarn.
3. Socialarbetare borde undersöka hur man på ett lyhört sätt kan stödja anhöriga vårdnadshavare vad gäller deras psykiska mående, och identifiera lokala stödgrupper, samt vara medvetna om att vårdnadshavare inte alltid ber om detta stöd.
4. Större uppmärksamhet bör ges till interventioner för att minska släktingfamiljers psykologiska oro och förbättra deras ekonomiska resurser och fysiska hälsa.
5. Socialtjänst riktad mot barn i släktingplaceringar bör vara jämförbara med andra former av offentlig familjehemsvård.
6. Socialservice riktad mot barn borde i mycket större grad betona vad barnen säger och tycker; deras känslor är grundläggande för att kunna utvärdera familjehemsvården. De borde även ge specifikt stöd och uppföljning till anhöriga vårdnadshavare av barn som växt upp hos föräldrar med substansmissbruk eller våldsamt beteende.
7. Det finns ett värde i att utveckla specifika förebyggande program som riktar sig till ungdomar och deras vårdnadshavare för att hjälpa dessa barn att handskas med sina känslor och sitt utåtriktade beteende.
8. Interventionsprogram borde inte bara fokusera på beteende, psykisk hälsa och på att familjerelationerna för barn som är släktingplacerade fungerar, utan även på barnens prestationer inom skolan, för att hjälpa dem att förbättra sina resultat, och, som följd, även förbättra de kort- och långvariga konsekvenserna som är förknippade med bra prestationer i skolan.
9. Risker förknippade med ungdomar i släktingplaceringar föreslår ett behov av att ge extra stöd till deras vårdnadshavare och att utveckla preventiva program som riktar sig till dessa ungdomar och deras familjer.
10. Socialservice riktad mot barn borde i mycket större grad betona vikten av goda relationer mellan biologiska föräldrar och familjehemsföräldrar, baserade på deras gemensamma ansvar för barnet.
11. Behovet hos anhöriga vårdnadshavare för materiellt stöd, så som sängar, mat och kläder, bör fastställas i det inledande stadiet av placeringen. Socialservice riktad mot barn borde även fokusera på framtida behov, som skulle kunna innefatta information beträffande ärendets utveckling och tillvägagångssätt, andrum, barnomsorg samt vägledning för barnet.
12. Socialtjänstbyråer riktade mot barn borde förstå betydelsen av att involvera skolan som ett viktigt sätt att förbättra stödet till anhöriga vårdnadshavare.

- Association Mentor Lietuva
- De Sleutel
- Holt Romania
- La Regione Abruzzo
- Mentor Sverige
- Mentor UK
- University of Navarra

Mentor Sverige
Riddargatan 7A,
SE-114 35 Stockholm
Sverige

T: +46 (0) 8 789 11 80
E: info@mentor.se

Charity number: 80242-7560